

DECREIXEMENT i ANTICOOPERACIÓ Ajudar al Sud decreixent?

David Llistar

Observatori del Deute en la Globalització

Juny 2008

Publicat a: Revista Ecología Política, nº 35. Ed.Icaria.

Decreixement i anticooperació focalitzen aspectes diferents de la nostra realitat global contemporània. No obstant, parteixen de la necessitat imperiosa de parar una locomotora que ens dirigeix a velocitat exponencial cap a un precipici, i que, a més, ho fa atropellant a la població que no cap dins del tren perquè no va poder comprar el bitllet. L'anticooperació és un concepte nou i útil per als moviments socials que lluiten per la justícia global. Però, en què consisteix? Que té a veure amb la noció de decreixement?

Què és l'anticooperació?

Anticooperació deriva de "cooperació al desenvolupament", un concepte que el saber popular associa a totes aquelles accions del Nord que ajuden el Sud d'una manera o altra. Sense entrar en si això últim és encertat o no, resulta intuïtiu definir el contrari, "anticooperació", com tota aquella acció, sigui quina sigui, que es generi al Nord i que interfereixi negativament al Sud, (indistintament del canal i àmbit o origen i destí on es produeixi)¹.

En realitat l'"anticooperació", com un *hub*, és un concepte que interconnecta d'altres com el pagament del deute il·legítim, l'impagament de deute ecològic, el comerç injust, la guerra o la venda d'armes, l'aculturalització, l'erosió de la sobirania alimentària, etc. Busca integrar sota un sol nom tots els (aparentment) greuges d'arrel externa soferts per col·lectius i societats empobrides. Ens referim a fenòmens que habitualment apareixen desconnectats i als que se'ls atribueix sovint un origen intern. L'anticooperació sorgeix de preguntar-se quantes interferències negatives reben els pobles del Sud Global del Nord Global, de quina manera ho fan, quina és la lògica que comparteixen tals interferències, i quant del "viure bé" i de l'autodeterminació del Sud queden determinats pel Nord.

Així que podrem referir-nos a anticooperació tecnoprodutiva quan es produeixi a través de la tecnologia i, o bé de la distribució transnacional de la producció mundial, o de totes dues; d'anticooperació comercial quan es transmeti a través del comerç internacional; d'anticooperació financera, quan utilitzi mecanismes financers; anticooperació militar, quan es produeixi mitjançant guerres, amenaces o venda d'armes; anticooperació ambiental quan es distribueixin les càrregues i les despeses del metabolisme de les societats riques sobre les empobrides; l'anticooperació diplomàtica, quan s'utilitzin els ressorts de la diplomàcia exterior, incloses els organismes internacionals; l'anticooperació simbòlica quan es transmeti via inoculació cultural, ideològica, educativa o religiosa; l'anticooperació migratòria, quan es

¹ Vegeu D.Llistar. "Anticooperació: els problemes del Sud no es resolen amb més ajuda" . 2007 (a la xarxa). o D.Llistar Anticooperació. (a premsa). Ed. Icaria. Barcelona. 2008.

restringeixin selectivament les migracions; i finalment, l'anticooperació solidària, quan es produeixi a través d'algunes pràctiques de l'"ajuda internacional".

Per què es produeix l'anticooperació?

Per a comprendre-ho millor, prenguem tres interferències transnacionals objectivament negatives (però aparentment diferents), com (i).- els suports financers a la internacionalització de l'empresa que poden generar deute extern il·legítim; (ii).- la pressió sobre els camperols que habiten les terres fèrtils tropicals que provoquen els nous objectius en l'ús d'agrocombustibles dels EUA i la Unió Europea; (iii).- el suport a un règim autoritari per motius geoestratègics amb la venda d'armes i la conseqüent repressió –mort inclosa- de milions de civils.

Observem que parteixen de decisions polítiques preses al Nord Global clarament vinculades a la necessitat dels actors del sistema capitalista d'expandir-se (creixement) i d'autoconservar-se (seguretat) dins d'un ambient hostil d'alta competitivitat. És a dir, resulten ser un seguit d'efectes col·laterals de decisions polítiques i actituds la lògica de les quals és perdurar i, sobretot, créixer material i enèrgicament en un context de competició internacional.

Per "ajudar" al Sud és necessari decreïxer (crematísticament).

En realitat, si analitzéssim tot allò que pugui classificar-se d'anticooperació, descobriríem que es produeix justament a conseqüència d'aquesta lògica crematística, de la cultura del creixement i competitivitat en la qual estan submergits empreses privades, estats capitalistes i consumidors/treballadors.

Existeixen també interferències transnacionals negatives que no són fruit de la necessitat de més seguretat i creixement dels metabolismes socials de les societats riques. Per exemple accidents contaminants que afectin a un país del Nord i superin les seves fronteres, pandèmies que es difonen planetàriament, cracks a les borses, modes que s'exporten a través d'Internet, ... Fenòmens fortuïts, el *leitmotiv* dels quals no ha estat el creixement sinó d'altres com la nova complexitat associada a la globalització, el canvi tecnològic o fins i tot la casualitat. Tanmateix cal matitzar que una suposada "accidentalitat" està, cas per cas, subjecte a discussió, donat que hi ha accidents que poden considerar-se com passius previsibles d'una activitat crematística.

No obstant i malgrat que no hem detectat càlculs al respecte, la proporció d'interferències negatives que es donen fora de la lògica del creixement i la seguretat, resulta gairebé marginal. Per aquest motiu, aquells que optin per abolir els desequilibris entre el Nord i el Sud, o aquells que formin part dels moviments socials per la justícia global, inclosa la justícia ambiental, acabaran enfrontant-se als mecanismes i actors de l'anticooperació. Una espècie de xarxa de xarxes per a l'abolició de l'anticooperació..

La pregunta següent és, doncs, si aquests mateixos moviments socials -que alguns denominen per a la Justícia Global- hauran també de formar part del moviment del decreixement. Si partim de que l'arrel de l'anticooperació del Nord Global és el creixement econòmic amb seguretat, aleshores el moviment de solidaritat hauria de ser també el moviment del decreixement. En un escenari de potencial decreixement com el proposat per diversos autors, és de preveure que també decreixi el número i profunditat d'interferències negatives transnacionals. ¿Tendir per exemple a economies de circuit curt al Nord contribuiria a recuperar la sobirania alimentària al Sud o a evitar una sobreemissió de diòxid de carboni associada a l'agronegoci? Probablement sí. En conclusió, abolir l'anticooperació ens condueix inevitablement a lluitar per un decreixement del Nord Global, i per tant, a una reorganització radical del nostre sistema econòmic mundial.